

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-428-3-48>

**THE FORMATION OF NATIONAL IDENTITY
OF UKRAINIANS IN THE CONDITIONS OF WAR**

**ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ
УКРАЇНЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ**

Markovych O. V.

*IV year student at the Faculty
of Social Sciences*

Маркович О. В.

*студентка IV курсу факультету
суспільних наук*

Maraieva U. M.

*Candidate of Philosophical Sciences,
Associate Professor,
at the Department of Philosophy
Uzhhorod National University
Uzhhorod, Ukraine*

Мараєва У. М.

*кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний
університет»
м. Ужгород, Україна*

Споглядаючи на сучасний розвиток українського суспільства, радикальні зміни в соціумі та докорінні суспільно-політичні трансформації, стає очевидною необхідність звернення до питання національної ідентичності, яка в умовах війни загострює проблему самоідентифікації України у визначенні її внутрішньополітичного та зовнішньополітичного векторів подальшого розвитку. Це неодмінно впливає на зміну характеру відносин в середині суспільства, загострюючи регіональний чинник та мовні, культурні, ідеологічні, політичні та релігійні аспекти націєтворення.

Поняття ідентичності українців в період радянщини було заборонено взагалі. В той період використовувались терміни «самовизначення», «самосвідомість», «тотожність». Сьогодні, в умовах протистояння українського суспільства в російсько-українській війні, все частіше звертаємо до сильного, організованого громадянського суспільства, об'єднання якого утверджується через силу духу українців, прояв патріотизму та громадянської самосвідомості. Ця сила проявляється у фронтових і прифронтових регіонах у різних сферах громадянського життя: волонтерстві, медичній сфері, допомозі внутрішньо переміщеним особам, освітній на науковій царинах та активній допомозі українцям за межами країни. Зрушення в самосвідомості

українців свідчать про формування нової якісно іншої національної ідентифікації українців як у межах держави, так і за її межами, «адже здобуття незалежності поставило її перед вибором нової ідентичності, такої, яка найліпше сприяла б процесам формування політичної нації співгромадян» [2, с. 16].

Аналізуючи витоки етнічної та політичної нації, Л. Нагорна зауважує, що етноцентристські трактування української ідеї дедалі більше поступаються місцем загальногромадянським, ґрунтованим на спільності національних інтересів. В умовах сучасної війни, на нашу думку, саме генетично і соціально обумовлені ознаки, притаманні українській нації, її ментальні чинники та національні ідеали «як втілення генетично-культурного коду народу і духовна субстанція» [2, с. 28] дають можливість протистояти російському агресору. В українській історії саме вони ставали фундаментом для відновлення державності, боротьби за свободу, а від 1991 року метою самоутвердження української нації, розбудови її головних чинників на тлі традиційних цінностей та світогляду. Українська традиція розвитку нації, як способу концентрації колективної волі, визрівала довго. Одвічні фундаментальні цінності, уявлення про добро і зло, що закарбовані у глибинному досвіді традиційної культури українців, трансформованих у систему ментальних координат, стають на противагу вісі зла у виразі почуття патріотизму, гідності, гуманізму, співчуття, відповідниками яких є поняття: «ненька Україна», «Батьківщина», «воля», «свобода», «соборність» тощо.

Зважаючи на ментальні орієнтири, «сформовану систему елементів духовного життя... яка свідомо чи підсвідомо формує уявлення, цінності, настрої, погляди, світобачення» [4, с. 441] та відповідно діяти у тих чи інших обставинах життя, українське суспільство в умовах війни звертає до консолідації своїх внутрішніх чинників і на тлі загрози знищення обирає для себе стратегії майбутнього поступу. Суспільство поволі звільняється від радянщини, формуючи україномовний та етноцентричний простір, моделюючи органічний синтез традиційних для українців рис з адаптацією до цінностей західноєвропейського менталітету. Український менталітет втілює права людини, національну гідність, свободу творчості, культуру, національну гідність тощо. При цьому слід врахувати, що шлях цей досить тернистий, є проблеми, які потрібно вирішити, зокрема аморальний «руській мір». Адже, частина українців піддається спокусі залишати питання відкритим для порозуміння з агресором, толеруючи важливі питання власного самоствердження. Мовне питання, що

найбільш гостро дискутується в сучасних реаліях, отримує нових викликів не тільки з боку росії та зросійщення частини України (так би мовити, маргіналізації), а й так званої барбаризації («очуження» власної мови за рахунок її англізації, чи «порушення закону рівноваги чужих і питомих слів») [3, с. 33, 96–98]. Така сама рівновага щодо запозичень у сфері освіти, науки, державотворення з одного боку, та власних набутих досвідом етнонаціональних здобутків з іншого, потрібна для утвердження української нації, з урахуванням національних потреб та інтересів України. Чим сильнішим буде духовий, внутрішній стрижень нації, тим легше зможемо опиратися зовнішнім утискам. «...Величезна дієва задача – витворити з величезної етнічної маси українського народу – українську націю, суцільний культурний організм, здібний до самостійного культурного й політичного життя, відпорний на асиміляційну роботу інших націй, відки б вона не йшла, та при тім податний на присвоюване собі в якнайширшій мірі і в якнайшвидшій темпі загальнолюдських культуних здобутків, без яких сьогодні жадна нація і жадна хоч і як сильна держава не може остоятися» (І. Франко, в кн. І. Фаріон «Англізми і протианглізми») [3, с. 18].

Першочерговим завданням в умовах війни є роль історичної пам'яті, повернення до духовних джерел, традиційних форм існування, усвідомлення своєї самобутності та ідентичності задля досягнення гармонії між людьми та подальшої розбудови України у соціально-політичній, загальнокультурній сферах на засадах національно-патріотичного виховання. Саме ці глибинні аспекти працюють на формування ідентичності української нації. Духовні цінності та світоглядно-ментальні настанови є формами утримання та закріплення життєвих смислів. Вони виступають «культурним кодом», на основі якого можна з'ясувати на скільки успішним є процес культурної ідентифікації суспільства та збереження головних ознак нації. Національна ідея, витворена на національному ґрунті як оберіг від знеособлення, є запорукою розвитку нації, а в умовах війни – орієнтиром кристалізації майбутньої перспективи України. Культурні, мовні, освітні стратегії розбудови всередині країни та власна ідентифікація на міжнародній арені не як сателіта, а повноцінного гравця, дозволить українському суспільству протистояти як мовній, воєнній, так і ментальній експансії. Це екзистенційний виклик для сучасного українського суспільства. Тому конче потрібна політична та соціокультурна мобілізація суспільства.

Література:

1. Коскін В. Український менталітет як засіб досягнення успіху. Дзеркало тижня. 01. 08. 2008. URL: https://zn.ua/ukr/SOCIUM/ukrayinskiy_mentalitet_yak_zasib_dosyagnennya_uspihu.html
2. Нагорна Л. Поняття «національна ідентичність» і «національна ідея» в українському термінологічному просторі. *Політичний менеджмент*. 2003. № 2. С. 14–30.
3. Фаріон Ірина. Англізми і протианглізми: 100 історій слів у соціо-контексті : монографія (зі словником) / Ірина Фаріон, Галина Помилуйко-Недашківська, Анна Бордовська. Львів : Видавництво «Свічадо», 2023. 716 с.
4. Філософський словник соціальних термінів. X. : «Корвін», 2002. 672 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-428-3-49>

**WHY THERE IS SO LITTLE TALK ABOUT UKRAINE'S
INTERNATIONAL DISPLACED PERSONS
AND THE EU AND ROMANIA IN 2024?**

**DE CE SE DISCUTĂ DIN CE ÎN CE MAI PUȚIN DESPRE
PROTECȚIA TEMPORARĂ A UCRAINIENILOR
ÎN UE ȘI ROMANIA ÎN 2024?**

Pop Irina Mihaela

*Assistant Professor in Political
Communication at the Department
of Political Science and
Communication Sciences
Oradea University
Oradea, Romania*

Pop Irina Mihaela

*Asistent universitar în Comunicare
Politică la Catedra de Științe Politice
și Științe ale Comunicării
Universitatea din Oradea
Oradea, România*

Textul de mai jos este dedicat substanței comunicării publice privind refugiații. Ei pornește de la premisa că o îmbunătățire și o precizare la nivelul comunicării publice privind refugiații, aduce două seturi de avantaje: a) contribuie la crearea, dezvoltarea și menținerea atmosferei publice favorabile refugiaților; și b) previne alunecarea societății gazdă în sectarisme, xenofobie și intoleranță.